

STRATEGIA ȘI SENZORII ÎN TRANSPORTUL RUTIER

Autor: Svetlana ISTRATII

Conducător științific: conf. univ. d.ș.t. Ilie MANOLI

Universitatea Tehnică a Moldovei

***Abstract :** de a stabili normele obligatorii pentru operatorii de transport, condițiile tehnice pe care trebuie să le îndeplinească vehiculele rutiere, metodologia de omologare pentru circulație a autovehiculelor și cea de inspecție tehnică periodică a acestora; controlează respectarea reglementarilor specifice de către utilizatorii infrastructurilor și de către operatorii de transport rutier.*

***Cuvinte cheie :** transportul rutier, testări tehnice, căi rutiere, autovehicul, certificatul de omologare comisia de cenzori.*

Transport rutier se înțelege orice operațiune de transport care se realizează cu vehicule rutiere pentru deplasarea mărfurilor sau a persoanelor chiar dacă vehiculul rutier este, pe o anumită porțiune a drumului, transportat la rândul său pe/de un alt mijloc de transport.

Importanța transportului rutier a crescut datorită construirii unei adevărate rețele de șosele și a variatelor inovații tehnice și tehnologice din industria autovehiculelor. Escaladarea permanentă a problemelor ecologice, inclusiv pericolul încălzirii globale, cauzată, în parte, de arderea combustibililor, cum ar fi petrolul, a determinat multă lume să considere că utilizarea autovehiculelor pe șosea ar trebui drastic limitată. Traficul intens, zgomotul și vibrațiile datorate camioanelor de mare tonaj reprezintă alte dezavantaje. Transportul rutier constituie și un mare consumator al unor resurse naturale din ce în ce mai sărace. Față de transportul pe căile ferate, transportul rutier are o eficiență de doar o zecime, atunci când ambele sisteme lucrează la o capacitate maximă.

Tipurile de transporturi rutiere, spre deosebire de celelalte tipuri de transport pot pătrunde și în regiunile dificil de străbătut ale planetei, facilitând astfel legăturile și comunicațiile, îndeosebi pe distanțe mici și mijlocii. Repartiția geografică a cailor rutiere este mai echilibrată decât a celor feroviare și în consecință acestea au preluat o mare parte a transportului de mărfuri, în țările dezvoltate reprezentând mai mult de 60% din total.

Pentru a înlesni legăturile rutiere au fost construite poduri, tunele, viaducte.

Există mai multe categorii de cai rutiere, în funcție de importanța lor :

- drumuri de interes local;
- drumuri naționale;
- șosele continentale;
- șosele transcontinentale;
- autostrăzi.

Lungimea drumurilor modernizate este în prezent de peste 15mil km, iar cea a autostrăzilor se apropie de 100000km

Rețeaua publică de drumuri din Republica Moldova este de 12 719 km, dintre care 87% cu suprafață pavată. Din acest total 3 669 km formează drumurile naționale, iar 6 834 km sunt drumuri locale, calitatea lor, însă, nu corespunde standardelor internaționale.

Drumurile publice, principala cale de transport intern, leagă orașele mari ale Moldovei. Acestea, însă, se află într-o stare generală proastă. În plus, lipsa de combustibili îngreunează transportul auto interurban.

Deplasarea pasagerilor pe teritoriul Republicii se face în cea mai mare parte prin curse regulate de autobuze și microbuze (aproximativ 17 mii).

Caracteristici tehnico-economice

Autovehiculele se caracterizează printr-o mobilitate deosebită, nefiind legate de instalații speciale fixe cum este cazul în transportul feroviar, de pildă (linii de cale ferată, depouri, triaje etc.). Datorită acestui fapt, ele pot pătrunde în locuri unde alte mijloace de transport nu au accesibilitate, constituind o componentă indispensabilă a transporturilor multimodale.

Mijloacele de transport auto prezintă însă și anumite limite:

- capacitatea lor de transport relativ redusă, în comparație cu cea a trenurilor de marfa sau a navelor comerciale, determină costuri specifice pe tona-kilometru de câteva ori mai ridicate decât în transportul feroviar și naval;
- eficiența în transportul auto se realizează îndeosebi pe distanțe scurte;
- transportul auto este afectat în mod deosebit de actuala criză energetică pe plan mondial întrucât consumă combustibili costisitori și greu de procurat

Tendențele care se manifesta în prezent în transportul auto din Moldova și din alte țări sunt generate tocmai de preocupările specialiștilor de a face acest mod de transport mai economic și mai rentabil. În acest sens, menționam

- tendința de creștere a puterii și capacității de transport a mijloacelor auto. Autocamioanele moderne de mare capacitate se caracterizează prin robustețe, grad redus de uzură, perioada de timp mai mare între două reparații, autonomie mai mare de alimentare și costuri specifice de transport mai mici în comparație cu autovehiculele de capacitate medie și mică;
- tendința de extindere a tracțiunii diesel, mult mai economică decât cea pe baza de benzină;
- adâncirea specializării mijloacelor de transport auto atât în legătură cu creșterea partizilor de marfa, cât și cu exigențele impuse de specificul transportului diverselor mărfuri;
- creșterea preocupărilor pentru construirea unor mijloace de transport auto cu consumuri specific de carburanți cât mai mici și extinderea cercetărilor pentru proiectarea și construirea unora.

Componentele procesului de transport rutier

Procesul de transport al mărfurilor pe șosele are trei componente de baza: drumul, autovehiculul și conducătorul auto.

Drumul

Ca suport material pe care se derulează circulația autovehiculelor, drumul condiționează prin calitățile sale mobilitatea autovehiculelor și eficiența exploatarea lor tehnice și comerciale.

Totalitatea drumurilor situate pe întreg teritoriul țării formează rețeaua rutieră. În cadrul acesteia, din punct de vedere al importanței economice și administrative, deosebim:

- drumurile publice, respectiv acele căi de comunicație terestră, cu excepția căilor ferate, amenajate pentru circulația vehiculelor și aflate în administrarea unui organ de stat, dacă sunt deschise circulației publice și satisfac cerințele de transport rutier ale întregii economii naționale și ale populației;
- drumurile de exploatare, care satisfac cerințele de transport ale unor unități economice (agricole, forestiere etc.).

La rândul lor, drumurile publice se împart în:

- a) drumuri de interes republican și
- b) drumuri de interes local.

Din categoria drumurilor de interes republican fac parte autostrăzile și drumurile naționale. Autostrăzile sunt drumuri de mare capacitate, rezervate exclusiv circulației autovehiculelor.

Din categoria drumurilor de interes local fac parte: drumurile raionale, cele comunale și rețeaua stradală a orașelor țării. Drumurile raionale fac legătura între principalele localități ale raioanelor, iar cele comunale se ramifica din cele raionale

Autovehiculul

Autovehiculele și remorcile acestora pot circula pe drumurile publice din Moldova numai dacă starea lor tehnică corespunde normelor și standardelor naționale de siguranță rutiera și protecție a mediului înconjurător.

Pentru a putea fi menținute în circulație, autovehiculele și remorcile înmatriculate trebuie supuse periodic, de către proprietari, unei testări tehnice. De exemplu, automobilele utilitare, cele specializate și speciale, autoremorcile și remorcile acestora, având masă totală maximă autorizată mai mare de 3,5 t sunt supuse testării tehnice la cel mult un an.

Dacă tipul de autovehicul corespunde normelor tehnice de siguranță a circulației și de protecție a mediului înconjurător precum și folosinței căreia îi este destinat, Stațiile de testare din Moldova eliberează un certificat de omologare pentru circulație, conținând descrierea sumară a elementelor care caracterizează acest tip de autovehicul. Producătorii sau reprezentanții autorizației ai acestora trebuie să menționeze în

cartea de identitate pe care o eliberează pentru fiecare autovehicul pe care îl livrează, conformitatea cu caracteristicile tehnice cuprinse în certificatul de omologare pentru circulație.

În actuala etapă de tranziție de la economia hipercentralizată la economia de piață liberă transporturile rutiere din țara noastră se caracterizează prin:

- structurarea parcului de autovehicule în societăți comerciale de dimensiuni mai mici, independente din punct de vedere economic și administrativ
- liberul acces al întreprinzătorilor la activitatea de transport în general, și la cea de transport rutier, în particular, ceea ce a condus la crearea unui sector privat dinamic, în continuă creștere;
- practicarea liberă a profesiei de transportator, fără îngrădirea zonei de activitate sau a categoriei de prestații;
- crearea unui climat concurențial prin practicarea unor tarife libere nu numai între transportatorii auto, dar și între sistemele de transport (auto, cale ferată);
- multiplicarea partenerilor în cadrul pieței transporturilor ca urmare a liberalizării structurilor administrative în toate sectoarele economiei.

Societățile comerciale de transporturi auto înființate în temeiul legii nr. 15/1990 privind reorganizarea unităților economice de stat ca regii autonome și societăți comerciale constituie în prezent principalii agenți economici în acest sector de activitate

Conducerea societăților comerciale de transporturi auto se realizează prin adunarea generală a acționarilor și consiliul de administrație.

Adunarea generală a acționarilor are următoarele atribuții principale:

- aproba structura organizatorică a societății și numărul de posturi, precum și normativul de constituire a compartimentelor funcționale și de producție;
- alege membrii consiliului de administrație și ai comisiei de cenzori, le stabilește atribuțiile și îi revoca;
- numește directorii, le stabilește atribuțiile și îi revoca;
- aproba și modifică programele de activitate și bugetul societății;
- analizează rapoartele consiliului de administrație privind stadiul și perspectivele societății, cu referire la profit, poziția pe piața internă și internațională, nivelul tehnic și calitatea serviciilor etc.;
- hotărăște cu privire la contractarea de împrumuturi bancare și la condițiile de acordare a garanțiilor;
- examinează, aproba sau modifică bilanțul și contul de profit și pierderi după analizarea rapoartelor consiliului de administrație și comisiei de cenzori, aprobând repartizarea profitului între acționari;
 - hotărăște cu privire la înființarea și desființarea de sucursale și filiale;
 - hotărăște cu privire la majorarea sau reducerea capitalului social, precum și la transformarea formei juridice a societății;
 - hotărăște cu privire la comasarea, divizarea sau dizolvarea societății;
 - hotărăște cu privire la executarea de reparații capitale și realizarea de investiții noi;
 - hotărăște, cu prilejul stabilirii bugetului, asupra modului de remunerare a membrilor consiliului de administrație;
 - hotărăște asupra salariilor și primelor directorilor;
 - hotărăște cu privire la acționarea în justiție a membrilor consiliului de administrație, directorilor și cenzorilor, pentru paguba pricinuită societății etc.

Gestionarea societății comerciale de transporturi auto este controlată de acționari și de comisia de cenzori, aleasă de adunarea generală a acționarilor.

Comisia de cenzori are următoarele atribuții principale:

- în cursul exercițiului financiar, verifică gospodărirea fondurilor fixe și a mijloacelor circulante, a portofoliului de efecte, casa și registrele de evidență contabilă și informează consiliul de administrație asupra neregulilor constatate;
- la încheierea exercițiului financiar, controlează exactitatea inventarului, a documentelor și informațiilor prezentate de consiliul de administrație asupra fondurilor societății, a bilanțului și a contului de profit și pierderi, prezentând adunării generale a acționarilor un raport scris prin care se propune aprobarea sau modificarea bilanțului și a contului de profit și pierderi;
- la lichidarea societății, controlează operațiunile de lichidare;
- prezintă adunării generale a acționarilor punctul de vedere privind propunerile de reducere a capitalului social.

Comisia de cenzori se întrunește la sediul societății și ia decizii în unanimitate. Dacă nu se realizează unanimitatea, raportul de divergențe se înaintează adunării generale. Comisia de cenzori poate convoca adunarea generală a acționarilor în cazul în care capitalul social s-a diminuat cu mai mult de 10%.

Conducătorul autovehiculului

Autovehiculele pot fi conduse pe drumurile publice numai dacă, pe lângă îndeplinirea condițiilor tehnice necesare, sunt înmatriculate la organele de poliție și conducătorii lor posedă permise de conducere valabile pentru categoria din care face parte autovehiculul condus.

Înainte de plecarea în cursă, conducătorul autovehiculului este obligat să verifice starea tehnică a acestuia și în special sistemele de transmisie, direcție, frânare, rulare, lumini și semnalizare. Dacă autovehiculul nu îndeplinește condițiile tehnice, conducătorul sau nu va pleca în cursă.

În timpul conducerii, conducătorul autovehiculului trebuie să aibă asupra sa:

- permisul de conducere, cu anexa acestuia;
- certificatul de înmatriculare a autovehiculului;
- foaia de parcurs pentru autovehiculele aparținând întreprinderilor;
- dovada verificării tehnice anuale sau, după caz, certificatul de testare tehnică al autovehiculului.

Autoritatea de stat în domeniul transportului rutier

Ministerul Transporturilor, în calitate de organ de specialitate al administrației publice centrale, este autoritate de stat în domeniul transportului rutier și reprezintă autoritatea competentă care asigură realizarea, modernizarea, dezvoltarea și siguranța transporturilor rutiere.

În calitate de organ de specialitate al administrației publice centrale, Ministerul Transporturilor are următoarele atribuții:

- elaborează strategiile de dezvoltare a activităților de transport rutier și reglementările specifice acestui mod de transport;
- elaborează programe de dezvoltare și modernizare a sistemului național de transport rutier, de siguranță rutieră și de protecție a mediului;
- asigură condițiile unui mediu concurențial normal în activitatea de transport rutier, în corelație cu celelalte moduri de transport;
- stabilește normele obligatorii pentru operatorii de transport, condițiile tehnice pe care trebuie să le îndeplinească vehiculele rutiere, metodologia de omologare pentru circulație a autovehiculelor și cea de inspecție tehnică periodică a acestora; controlează respectarea reglementărilor specifice de către utilizatorii infrastructurilor și de către operatorii de transport rutier.

Bibliografie:

1. **Woodward, D.P., Hefner, F.L., Arpan, J.S., Kuhlman, J.A. & Folks, W.R.** -Foreign Direct Investment in Transitional Economies: The Coca-Cola System in Poland and Rombnia. Columbia, S.C.: University of South Carolina, 1995
2. **Freeman, R.E.**, Strategic Management: A Stakeholder Approach. Boston: Pitman, 1984
3. **Lerner, L.D.**, A Stakeholder Analysis of Corporale Social Performance: CEO Stakeholder Orientation, Industry Categorization, Past Financial Performance and Firm Size as Predictors of Corporale Social Performance. Ph. D. Dissertation. Knox-ville, TN: University of Tennessee, 1991
4. **Kotter, J.P.**, What Leaders Reallly Do. Harvard Business Review, May-June, 1990